

Danmarks försvarsfråga

De tre partier som sedan maj 1957 samverkar i den danska regeringen har i vissa hänseenden företrätt skilda uppfattningar rörande försvars- och utrikespolitik. Socialdemokratien medverkade i regeringsställning till Danmarks inträde i Atlantpakten och har arbetat för dansk upprustning i samförstånd med andra till Nato anslutna stater. Radikalerna var mot Atlantpakten och har verkat för en begränsning av försvarsbördorna — utan att återgå till den negativism vars klassiska uttryck är Hörups ord "vad kan det tjäna till". Inom retsforbundet har skilda meningar framträtt, en klart försvarsvänlig och en mera tveksam riktning. Försvarsnihilism och pacifism spelar numera knappast någon roll inom dessa partier, lika litet som i Danmark över huvud. Alla ställer sig i princip positiva till det danska försvaret.

Samarbetet i regeringen har medfört en tendens till samling även i dessa frågor. Radikalerna har godtagit Nato som grundval för den danska utrikespolitiken. Socialdemokraterna har påverkats av det radikala kravet på begränsning av försvaret, särskilt genom nedskrivning av värnplikten. Man utgår tillika från att försvaret i skilda hänseenden bör moderniseras. Utifrån dessa synpunkter pågår för närvarande förhandlingar om en ny försvarsordning, och det antas allmänt att ett regeringsförslag skall kunna framläggas inom den närmaste tiden.

Danmarks försvarsbudget hör, trots upprustningen, till de proportionsvis minsta i Europa — omkring tre procent av nationalinkomsten. Bortåt en miljard danska kronor går årligen till försvaret; härtill kommer emellertid att man under en tioårsperiod genom Nato fått tre till tre och en halv miljard i vapen och materiel och att dessa för försvarets upprätthållande avgörande hjälpsändningar fortsätter. Det förslag som nu är under förberedelse beräknas stanna inom ungefär samma kostnadsram. Den mest omstridda punkten i den nya försvarsordningen antas bli nedskärning av värnpliktstiden från 16 till 12 månader (1954 skedde en nedskrivning från 18 till 16 månader). Denna minskning skall emellertid ske successivt och i samband med en utbyggnad av försvarets "fasta kärna", av de elittrupper som består av värvat folk med lång tjänstgöringstid. Därjämte tänker man sig ett stärkande av hemvärnet och över huvud av det till skilda orter koncentre-

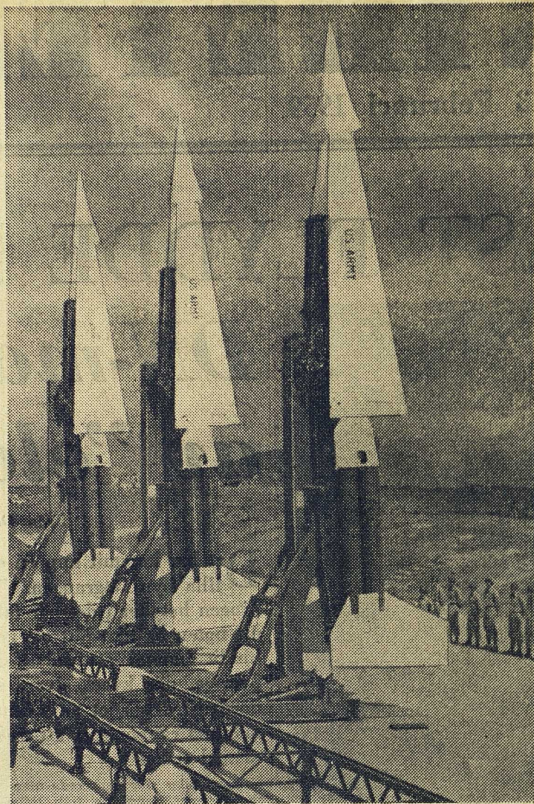
rade lokala försvaret. På regeringshåll anses det att man genom denna reform skall få ett lika effektivt försvar som det nuvarande.

Med säkerhet kommer tanken på en nedskärning av värnplikten att möta starkt motstånd inom oppositionen. På militärt håll anser man att tolv månaders värnplikt är för litet för utbildningen och därjämte gör de ständigt tillgängliga styrkorna för svaga; den mest stridbare av de högre militärerna, generalmajor Kragh, framförde i en radiodebatt med representanter för regeringen den 30 januari denna mening med stor skärpa. Särskilt understryktes att värnpliktskontingenten just nu — på grund av den låga nativiteten i slutet av 1930-talet — är mycket liten (omkring 15 000 man); under de närmaste åren stiger den avsevärt. Politikerna åter hävdar att en så lång värnpliktstid som den nuvarande är obehövlig för utbildningen och att behovet av militära styrkor kan tillgodoses genom en utbyggnad av "den fasta kärnan".

Det väsentliga från den svenska debattens synpunkt är dock en annan sak. Man är i Danmark ense om behovet av taktiska atomvapen. Stridskrafter från Nato, utrustade med atomvapen (vapenbärare jämte laddningar), bör visserligen inte enligt den sittande regeringens mening placeras i Danmark — inom högern och vissa venstregrupper har en sådan placering förordats. Men ingen förnekar behovet av att Danmark har vapenbärare som kan begagnas för atombomber och i händelse av krig snabbt kan utrustas med sådana bomber. Redan nu har det danska försvaret artilleripjäser som kan brukas som vapenbärare. Inom den närmaste tiden skall ytterligare sådana vapenbärare (kanoner och raketvapen) erhållas från USA, och dansk militär utbildas i Amerika i användningen av dessa vapen. Bland annat skall fyra batterier på vardera tolv luftvärnsrobotar placeras kring Köpenhamn; effekten av dessa vapen, utrustade med mindre atombomber, är många tiotal gånger större än av det starkaste "konventionella" artilleri.

I denna avgörande punkt står alltså det danska försvarets behov klart för alla. Klart står också att dessa taktiska atomvapen är rena försvarsmedel, avsedda att avskräcka en angripare från försök till "begränsade" krig, alltså sådana krig som avser att besätta västeuropeiskt territorium utan att fram-

STÄDERNAS SKYDD

Nike-Herkules med atomstridspets, en av de starkaste luftvärnsraketer som ingår i Atlantpaktens försvarsstyrkor.

kalla ett världskrig. De taktiska kärnvapnen är en del av Danmarks sköld, har det sagts; de strategiska kärnvapnen — svärdet — hör till världsmakternas arsenal att brukas vid

storkrig. I Sverige saknar vi både det värm i stort som Nato är för de västeuropeiska småstaterna och den sköld mot isolerade angrepp som består i taktiska atomvapen.